

Sygn. akt I CSK 239/08

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 8 stycznia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Tadeusz Wiśniewski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Kazimierz Zawada

SSN Mirosław Bączyk

Protokolant Ewa Krentzel

w sprawie z powództwa "S." Spółki z o.o.

przeciwko Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 8 stycznia 2009 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 13 grudnia 2007 r.,

oddala skargę kasacyjną i zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kwotę 3600 zł z tytułu zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Strona powodowa „S.” Sp. z o.o. wniosła pozew przeciwko Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa o zapłatę kwoty 211.246,01 zł z odsetkami ustawowymi z tytułu umowy zawartej w dniu 21.07.2005 r., której przedmiotem było udzielenie stronie powodowej pomocy finansowej w zamian za realizację przez nią projektu okresowego zawieszenia działalności w zakresie przetwórstwa ryb w celu umożliwienia odnowy zasobów dorsza bałtyckiego w okresie od 1.05.2005 r. do 15.09.2005 r. Jako żądanie ewentualne strona powodowa wniosła o zasądzenie tej kwoty w postaci odszkodowania za wyrządzoną szkodę (art. 415 i 416 k.c.).

Zarówno Sąd pierwszej, jak i drugiej instancji nie uznały zasadności wniesionego powództwa, przyjmując, że umowa zawarta między stronami jest nieważna, gdyż została sporządzona na podstawie niezgodnego z obowiązującymi przepisami wspólnotowymi rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30.05.2005 r., zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy finansowej w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego (SPO) „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006)” (Dz.U. Nr 99, poz. 832). Wskazane rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi było niezgodne z rozporządzeniem Rady WE Nr 2792/99, określającym szczegółowe zasady i uzgodnienia dotyczące pomocy strukturalnej Wspólnoty w sektorze rybołówstwa (Dz. Urz. WE z 30.12.1999 r. L 337 z późn. zm.). Rozporządzenie Rady WE nie dopuszcza bowiem możliwości udzielenia rekompensat zakładom przetwórstwa ryb z Finansowego Instrumentu Wspierania Rybołówstwa, jak i środków pomocy krajowej. Odnośnie zaś do roszczenia odszkodowawczego wskazano, że powód, poza zgłoszeniem samego żądania, nie wykazał w żaden sposób wysokości poniesionej szkody.

Wyrok Sądu Apelacyjnego z 13 grudnia 2007 r. oddalający apelację zaskarżyła skargą kasacyjną strona powodowa, która zarzuciła mu naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię, względnie niewłaściwe zastosowanie art. 1, art. 2, art. 3, art. 13, art. 16 ust. 1 lit. c rozporządzenia Rady nr 2792/99 w zw.

z art. 1, art. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1263/99 w sprawie instrumentu finansowego orientacji rybołówstwa w zw. z art. 1 rozporządzenia Rady (EWG) 3760/92, ustanawiające wspólnotowy system rybołówstwa oraz akwakultury, polegające na przyjęciu, że regulacje te ograniczają pomoc państwa jedynie do rybaków i właścicieli statków, nie pozwalając na udzielenie tej pomocy przetwórcom rybnym. Ponadto zarzuciła naruszenie art. 387 § 2 k.c. przez przyjęcie, że pozwana Agencja nie ponosi odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną stronie powodowej. Skarżąca oparła się także na drugiej podstawie kasacyjnej, wskazując na naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, t.j. art. 6 k.c. w zw. z art. 210 § 2 i art. 230 k.p.c. przez przyjęcie, iż strona powodowa nie wykazała wysokości szkody oraz art. 322 k.p.c. przez niezasądzenie na jej rzecz odpowiedniej sumy tytułem odszkodowania, pomimo zaistnienia przesłanek przewidzianych przez ten przepis.

W związku z tym skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługuje na uwzględnienie.

Odnosząc się do pierwszej ze wskazanych podstaw kasacyjnych dotyczącej prawa wspólnotowego należy przede wszystkim wskazać, że skarżąca w istotnym zakresie powołuje nieaktualny stan prawny. Wskazuje mianowicie rozporządzenie Rady WE nr 2792/99 ustanawiające szczegółowe zasady i uzgodnienia dotyczące pomocy strukturalnej Wspólnoty w sektorze rybołówstwa (w pierwotnej wersji opublikowane w Dz. Urz. L 337 z 30.12.1999 r., s. 10; polskie wydanie specjalne – Dz. Urz. 2004, rozdz. 4 t. 4 s. 179), bez uwzględnienia jednak późniejszych zmian. Tymczasem wymieniony akt prawny był kilkakrotnie zmieniany, przy czym największe znaczenie dla wyniku sprawy ma nowelizacja dokonana rozporządzeniem Rady (WE) nr 2369/2002 z dnia 20 grudnia 2002 r. (Dz. Urz. L 358 z 31.12.2002 r., s. 49; polskie wydanie specjalne – Dz. Urz. 2004, rozdz. 4, t. 5, s. 450), które dokonało z dniem 1.01.2003 r. istotnej zmiany w brzmieniu art. 1, 2, 3 i 16 ust. 1 li. c rozporządzenia nr 2792/99. Należy także podkreślić, że rozporządzenie nr 2792/99 z dniem 1 stycznia 2007 r. utraciło moc.

Z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy najistotniejsze znaczenie ma jednak to, że w dacie zawarcia umowy między stronami (21 lipca 2005 r.) rozporządzenie nr 2792/99 obowiązywało w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem nr 2369/02, czego skarżąca zdaje się nie zauważać. A przecież w wyniku tej zmiany z przepisu art. 16 ust. 1 lit. c usunięto ten jego fragment, z którego wynikała możliwość przyznania rekompensaty dla przemysłu przetwórczego, jeżeli uzależniony był on od dostaw z zasobów objętych planem odbudowy. Od dnia 1.01.2003 r. możliwość wypłaty takiej rekompensaty jest dopuszczalna jedynie w stosunku do rybaków i właścicieli statków z pominięciem zakładów przetwórczych. W związku z tym - wbrew twierdzeniom skarżącej - Sądy obu instancji trafnie przyjęły, że udzielenie pomocy finansowej stronie powodowej, która prowadzi przedsiębiorstwo przetwórstwa rybnego było już w chwili podpisania umowy niedopuszczalne z punktu widzenia prawa wspólnotowego. W związku z tym powołane wyżej rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi przewidujące taką pomoc było oczywiście sprzeczne z prawem wspólnotowym, mającym moc nadrzędną nad prawem krajowym. Musiało to skutkować przyjęciem, że zawarta między stronami umowa przewidująca wsparcie finansowe z tytułu wstrzymania działalności przetwórczej strony powodowej była nieważna jako sprzeczna z prawem (art. 58 § 1 k.c.). Również pozostałe zarzuty dotyczące naruszenia prawa wspólnotowego okazały się nieuzasadnione, gdyż albo odnoszą się do aktów prawnych już nieobowiązujących w dniu zawarcia umowy (rozporządzenie Rady (EWG) Nr 3760/92, zastąpione z dniem 1 stycznia 2003 r. przez rozporządzenie Rady (WE) 2371/2002), albo też w ogóle nie odnoszą się do możliwości udzielenia pomocy finansowej przedsiębiorstwom przetwórczym w związku ze wstrzymaniem działalności (art. 1 i 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1263/99).

Nieuzasadniony jest także zarzut naruszenia art. 387 § 2 k.c. konstruującego odpowiedzialność na zasadzie *culpa in contrahendo* w związku z niemożliwością świadczenia. Po pierwsze, regulacja ta odnosi się do możliwości dochodzenia odszkodowania jedynie zakresie tzw. ujemnego interesu umownego, czyli szkody wywołanej tym, że kontrahent niewiedzący, iż spełnienie świadczenia jest niemożliwe zawarł jednak umowę. Skarżąca w żadnym wypadku nie wykazała, jak

to wynika z poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, dlaczego wartość niezrealizowanej umowy miałyby stanowić szkodę wywołaną samym zawarciem umowy. Wręcz przeciwnie dochodzona przez skarżącą kwota jest rozumiana powszechnie jako dodatni interes umowy.

Po drugie zaś, możliwość zastosowania art. 387 § 2 k.c. jest zasadniczo dopuszczalna jedynie w wypadku rzeczywistej, obiektywnej niemożności świadczenia, czyli w wypadku, gdy świadczenia nie może spełnić ani dłużnik, ani żadna inna osoba (zob. wyrok SN z 8 maja 2002 r., III CKN 1015/99, niepubl.). Tymczasem spełnienie świadczenia będącego przedmiotem umowy między stronami (zapłata określonej kwoty pieniężnej) jest obiektywnie i realnie możliwe. Spełnienie świadczenia jest jednak niedopuszczalne jako sprzeczne z ustawą. W takiej sytuacji zastosowanie powinien znaleźć art. 58 § 1, a nie art. 387 § 2 k.c. Zastosowanie art. 387 § 2 k.c. jest wykluczone także z tego względu, że hipoteza tej normy odnosi się jedynie do sytuacji, w której świadomość niemożności spełnienia świadczenia jest tylko u jednej ze stron umowy, a druga strona – strona poszkodowana - takiej świadomości nie ma. Tymczasem w realiach sprawy chodziło o nieznaną regulacji prawa, która dotyczyła w jednakowym stopniu obu stron umowy. Strona powodowa jako przedsiębiorca zajmujący się sektorem przetwórstwa rybnego nie może powoływać się na nieznaną obowiązującej regulacji prawnej, także w odniesieniu do prawa wspólnotowego dotyczącego tej dziedziny.

Za nieuzasadnione należy uznać także zarzuty odnoszące się do prawa procesowego, zwłaszcza dotyczące uznania przez Sądy obu instancji, że skarżąca nie wykazała wysokości poniesionej szkody. Regulacje procesowe odnoszą się bowiem do dokonanych przez sądy *meriti* ustaleń faktycznych, którymi Sąd Najwyższy jest związany przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną jako nie mającą uzasadnionych podstaw (art. 398¹⁴ k.p.c.).